

Det er altsaa en Bestyttelse for Husmanden personlig for at værne om, at han kommer til at indgaa den Kontrakt, han har ønsket. Endvidere siges det — det er ogsaa en personlig Bestyttelse for den vedkommende Samfundsklasse — at der skal gives mindst et halvt Aars Uopsigelighed; jeg tror ogsaa, der staar, at Kontrakten kun kan opsiges til Mai. Det er Altsammen en personlig Bestyttelse. Det ærede Medlem maa ikke paa nogen Maade kunne overse, at netop naar Lovgivningen har givet disse Regler her til personlig Bestyttelse for Husmanden, og har stillet det saaledes, at han kun kan udgives en Gang om Aaret nemlig til Mai, og sikker ham Oprettelsen af skriftlig Kontrakt, har Lovgivningen jo netop med det Samme erkjendt, at iøvrigt er det et frit Kontraktforhold, de ikke kan sammenlignes med Fæste. Det forekommer mig at ligge saa tydelig og soleklart deri, at jeg ikke ret forstaar, hvorledes det ærede Medlem kan tage det til Indtægt for saadanne Bestemmelser som dem, der findes i dette Lovforslag.

Hu siger det ærede Medlem, hvad jeg er enig med ham i, at det har stor Betydning ogsaa for Samfundet, at Jorden dyrkes godt ogsaa paa disse mindre Lodder, Men dertil behøves næppe Lovbestemmelser som de foreliggende, og det er jo ganske klart, at naar Forholdet er saa løst, at Opsigelse kan følge, vil det ikke nytte Noget at vedtage den Slags Bestemmelser. Det vilde jo heller ikke være berettiget, naar man ser frit paa Forholdene, at gjøre det, med mindre ogsaa de andre Brugsforhold tages med. Det har været erkjendt med Hensyn til Fæsteforhold, at der maatte ske Noget i den Retning, netop fordi Fæsteforholdene ere indgaaede paa Livstid, men jeg vil spørge det ærede Medlem, om det har været erkjendt, at det maatte ske med Hensyn til Bøndergaardene, naar de bleve bortforpagtede og ere gaaede ud af Fæste, Noget, som nu til Dags er meget almindeligt, og er det statsøkonomisk nødvendigt — jeg taler ikke her om Andet — ligeoverfor de mindre Lodder, maatte det være det i meget højere Grad overfor den overordentlig store Mængde Jord, som hører under Bøndergaardene, og hvoraf en Klasse nu er bortforpagtet. Det ene maa være ligesaa statsøkonomisk nødvendigt — her taler vi jo om Statsøkonomi og ikke om Filantropi — som det Andet, ikke at tale om de store Gaarde, der maatte det være ligesaa nødvendigt ikke at overlade Jorden ganske til Kontraktfriheden, men jeg har dog ikke, skøndt Bortforpagtninger ere meget almin-

delige her til Lands, hørt, at dette har været til Skade for Agerbrugets Fremgang. (Beth: De ere bortforpagtede paa bestemt Tid.) Om Jorden er bortforpagtet paa et Aar eller længere Tid, gjør affurat det Samme. Der er jo ikke noget Forbud imod at bortleie et Hus paa 10 Aar. Man kan jo endog bortfæste et Hus paa Livstid, der er i den Retning den fuldstændigste Frihed. Jeg tror rigtignok, at skulde vi tage Sagen statsøkonomisk, kan det ærede Medlem ikke sige, at det er mere nødvendigt ligeoverfor den lille Eiendom end overfor andre Fordeieendomme, thi skal det anvendes paa Brugsforhold, maa det anvendes ogsaa paa andre end det her foreliggende. Der vil selvfølgelig ogsaa kunne drages andre Konsekventer deraf. Har Husmanden med Jord denne Ret, ser jeg ikke, hvorfor ikke Indvideren med et Stykke Have skulde stilles ligeledes, saa at han ligesaa vel kunde gjøre Krav paa Godtgjørelse for Forbedringer af denne Have eller det Leiehus, han bebod, og er der en Mand i Byen, der har leiet et Stykke Jord ud til en Gartner i den Hensigt, at det skal være Have, ser jeg ikke rettere, end at Billighed i ligesaa høi Grad taler for, at denne skal have godtgjort den Forbedring, han har anvendt paa Jorden, og at dette ikke skal kunne kontraktmæssigt frastrives. Altsaa, jeg ser ikke rettere, end at man her griber ad Lovgivningens Vej ind i Kontraktfriheden ved Brugsforhold i et Omfang, som vistnok Ingen har tænkt sig ønskeligt.

Endelig kommer Spørgsmaalet om den store Virkning, som den ærede Forslagsstiller angav, at denne Lov vilde faae. Jeg er ikke enig med den ærede Forslagsstiller deri, jeg tror ikke, at det i det praktiske Liv vil faae nogen stor Betydning, om man fik saadanne Lovbestemmelser, og netop naar man i andre Henseender maa være betænkelig ved deres Retfærdighed, bør man undgaa dem. Jeg tror — og jeg forstaar mig da ogsaa lidt paa den Slags Sager — at det vil stille sig saaledes, at hvor Forholdene ere gode og normale, saaledes som de bør være, og saaledes som jeg ønsker, de skulle være, vil man uden Lovbestemmelserne her, opnaa det Samme, som Lovforlaget tilsigter, og der, hvor Forholdene ikke ere af den Bestaafenhed, vil man Ingenting opnaa ved Lovbestemmelser som disse, ikke Andet end, at Fæste af Huse opføres, og at Leiemaal indføres — jeg tror, det faktisk vil stille sig saaledes. Derfor kan jeg godt indrømme, at det kan være af Interesse at undersøge Spørgsmaalet; men jeg tror ikke, man vil faae stor Glæde deraf. Der har her i de senere Aar — jeg kan